

Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej w teorii i praktyce

**komentarz problemowy
przykłady z praktyki gospodarczej
porównanie z polskim prawem bilansowym i podatkowym**

praca zbiorowa
pod red. Jerzego Gierusza i Macieja Gierusza

stan prawny: wrzesień 2017 r.

ODDK Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa
Gdańsk 2017

Spis treści

Wstęp	15
-------------	----

Część I. Podstawy harmonizacji rachunkowości

Rozdział 1.	Założenia koncepcyjne sprawozdawczości finansowej	19
	<i>Jerzy Gierusz</i>	
	1.1. Procesy harmonizacji rachunkowości	19
	1.2. Cele i odbiorcy sprawozdania finansowego	37
	1.3. Cechy jakościowe informacji.	42
	1.4. Składniki sprawozdania finansowego	47
	1.5. Koncepcje kapitału i zachowania kapitału.	52
	1.6. Zasady wyceny aktywów i zobowiązań	56
	1.7. Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości.	57
	1.8. Zasadnicze różnice w stosunku do ustaw o podatku dochodowym ...	58
	Bibliografia.	59
Rozdział 2.	Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej 1 „Zastosowanie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy” (MSSF 1)	61
	<i>Karolina Gościńskiak</i>	
	2.1. Przesłanki opracowania MSSF 1	61
	2.2. Najważniejsze rozstrzygnięcia przyjęte w MSSF 1	64
	2.3. Opcje wyboru przewidziane w MSSF 1	71
	2.4. Zwolnienia obligatoryjne z retrospektywnego zastosowania MSSF ...	89
	2.5. Prezentacja i ujawnianie informacji zgodnie z MSSF 1	92
	2.6. Zadania.	105
	Bibliografia.	106
Rozdział 3.	Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej 13 „Wycena wartości godziwej” (MSSF 13)	109
	<i>Maciej Gierusz</i>	
	3.1. Wprowadzenie.	109
	3.2. Zakres MSSF 13.	111
	3.3. Proces wyceny	112
	3.4. Techniki wyceny a poziomy hierarchii danych.	119
	3.5. MSSF 13 – dlaczego potrzebny był nowy standard?	120
	3.6. Wycena zobowiązań do wartości godziwej	122
	3.7. Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości.	122

3.8. Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o podatku dochodowym.....	123
3.9. Przykłady	123
3.10. Zadania	127
Bibliografia.....	130

Część II. Prezentacja informacji finansowych

Rozdział 4.	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” (MSR 1).....	131
	<i>Marcin Michalak</i>	
4.1.	Cel i zakres standardu	131
4.2.	Istota, cel i zakres sprawozdania finansowego	132
4.3.	Ogólne zasady sporządzania i prezentacji sprawozdań finansowych.....	139
4.4.	Treść i struktura sprawozdania z sytuacji finansowej oraz dodatkowe ujawnienia	157
4.5.	Treść i struktura sprawozdania z całkowitych dochodów oraz dodatkowe ujawnienia	167
4.6.	Treść i struktura sprawozdania ze zmian w kapitale własnym oraz dodatkowe ujawnienia	179
4.7.	Zakres i struktura informacji dodatkowych	183
4.8.	Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości.....	198
4.9.	Zadania	200
	Bibliografia.....	201
Rozdział 5.	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 7 „Rachunek przepływów pieniężnych” (MSR 7).....	203
	<i>Wojciech Kozłowski</i>	
5.1.	Użyteczność rachunku przepływów pieniężnych.....	203
5.2.	Przepływy pieniężne.....	204
5.3.	Działalność operacyjna	206
5.4.	Działalność inwestycyjna.....	208
5.5.	Działalność finansowa	209
5.6.	Ujmowanie przepływów w kwotach netto.....	210
5.7.	Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości.....	210
5.8.	Zadania	211
	Bibliografia.....	213
Rozdział 6.	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 34 „Śródroczna sprawozdawczość finansowa” (MSR 34).....	215
	<i>Sylwia Silska-Gembka</i>	
6.1.	Zakres stosowania standardu	215
6.2.	Sprawozdania finansowe za okresy śródroczne	217
6.3.	Zasady rachunkowości oraz wartości szacunkowe w śródrocznym sprawozdaniu finansowym	219

6.4.	Wymagane ujawnienia	224
6.5.	Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości	232
6.6.	Zasadnicze różnice w stosunku do ustaw o podatku dochodowym	233
6.7.	Zadania	233
	Bibliografia	234
Rozdział 7.	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów” (MSR 8)	235
	<i>Maciej Gierusz</i>	
7.1.	Wprowadzenie	235
7.2.	Zasady rachunkowości i ich zmiany	237
7.3.	Szacunki księgowo i ich zmiany	240
7.4.	Błędy księgowo	243
7.5.	Podejście księgowo do skutków zdarzeń	244
7.6.	MSR 8 a MSR 10	245
7.7.	Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości	246
7.8.	Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o podatku dochodowym	247
7.9.	Przykłady	248
7.10.	Zadania	250
	Bibliografia	253
Rozdział 8.	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 21 „Skutki zmian kursów wymiany walut obcych” (MSR 21)	255
	<i>Tomasz Zielke</i>	
8.1.	Wprowadzenie	255
8.2.	Waluta funkcjonalna	256
8.3.	Ujmowanie transakcji w walutach obcych	260
8.4.	Prezentacja sprawozdania finansowego	267
8.5.	Skonsolidowane sprawozdanie finansowe	268
8.6.	Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości	269
8.7.	Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o podatku dochodowym	270
8.8.	Przykłady	270
8.9.	Zadania	273
	Bibliografia	276
Rozdział 9.	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 33 „Zysk na jedną akcję” (MSR 33)	277
	<i>Wojciech Kozłowski</i>	
9.1.	Wprowadzenie	277
9.2.	Ujawnianie i prezentacja zysku na jedną akcję	278
9.3.	Podstawowy zysk na jedną akcję	280
9.4.	Rozwodniony zysk na jedną akcję	286
9.5.	Antyrozwodnienie	293
9.6.	Zadania	299
	Bibliografia	300

Rozdział 10.	Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej 8 „Segmenty operacyjne” (MSSF 8)	301
	<i>Sylwia Silska-Gembka</i>	
	10.1. Segmenty operacyjne	301
	10.2. Segmenty sprawozdawcze	306
	10.3. Wymagane ujawnienia	309
	10.4. Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości	318
	10.5. Zasadnicze różnice w stosunku do ustaw podatkowych	318
	10.6. Zadania	318
	Bibliografia	320
Rozdział 11.	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 20 „Dotacje rządowe oraz ujawnianie informacji na temat pomocy rządowej” (MSR 20)	321
	<i>Anna Kamińska-Stańczak</i>	
	11.1. Pojęcie i zakres pomocy rządowej	321
	11.2. Ujmowanie i rozliczanie dotacji rządowych	327
	11.3. Prezentacja dotacji do aktywów	331
	11.4. Prezentacja dotacji do przychodów	332
	11.5. Zwrot dotacji rządowych	332
	11.6. Wymagane ujawnienia	333
	11.7. Różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości	333
	11.8. Różnice w stosunku do ustaw o podatku dochodowym	337
	11.9. Przykłady	339
	11.10. Zadania	347
	Bibliografia	349
Rozdział 12.	Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej 3 „Połączenia jednostek gospodarczych” (MSSF 3)	351
	<i>Ewa Spigarska</i>	
	12.1. Pojęcie połączenia	351
	12.2. Identyfikacja jednostki przejmującej	356
	12.3. Dzień przejścia	357
	12.4. Ujęcie i wycena aktywów i zobowiązań	357
	12.5. Wartość firmy i zysk z okazyjnego nabycia	365
	12.6. Przekazana zapłata	370
	12.7. Koszty połączenia	372
	12.8. Przejęcia odwrotne	380
	12.9. Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości	383
	12.10. Zasadnicze różnice w stosunku do ustaw o podatku dochodowym	390
	12.11. Zadania	396
	Bibliografia	398
Rozdział 13.	Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej 4 „Umowy ubezpieczeniowe” (MSSF 4)	401
	<i>Ewa Spigarska</i>	
	13.1. Cel standardu	401
	13.2. Pojęcie umowy ubezpieczeniowej	407

13.3. Regulacje szczegółowe	419
13.4. Wymagane ujawnienia kwot	426
13.5. Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości.	436
13.6. Zasadnicze różnice w stosunku do ustaw podatkowych	437
13.7. Zadania.	438
Bibliografia.	440

Część III. Aktywa trwałe i zapasy

Rozdział 14. Międzynarodowy Standard Rachunkowości 16	
„Rzeczowe aktywa trwałe” (MSR 16)	443
<i>Anna Kamińska-Stańczak</i>	
14.1. Pojęcie i zakres rzeczowych aktywów trwałych	443
14.2. Wycena na moment początkowego ujęcia	449
14.3. Koszty po początkowym ujęciu.	454
14.4. Wycena bilansowa.	456
14.5. Zaprzestanie ujmowania	465
14.6. Wymagane ujawnienia	468
14.7. Różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości	470
14.8. Różnice w stosunku do ustaw o podatku dochodowym	475
14.9. Przykłady	479
14.10. Zadania.	486
Bibliografia.	488
Rozdział 15. Międzynarodowy Standard Rachunkowości 38	
„Wartości niematerialne” (MSR 38)	491
<i>Cyryl Kotyla</i>	
15.1. Znaczenie i pojęcie wartości niematerialnych	491
15.2. Wycena początkowa	496
15.3. Wycena po początkowym ujęciu	502
15.4. Wycofanie z użytkowania i zbycie wartości niematerialnych.	506
15.5. Ujawnianie informacji	506
15.6. Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości.	508
15.7. Różnice ujęcia bilansowego wartości niematerialnych w stosunku do ustaw o podatku dochodowym	511
15.8. Zadania.	514
Bibliografia.	516
Rozdział 16. Międzynarodowy Standard Rachunkowości 40	
„Nieruchomości inwestycyjne” (MSR 40)	517
<i>Jerzy Gierusz</i>	
16.1. Zakres nieruchomości inwestycyjnych	517
16.2. Wycena początkowa	523
16.3. Wycena bilansowa.	525
16.4. Przeniesienie (przekwalifikowanie) i zbycie	529
16.5. Wymagane ujawnienia	531

	16.6. Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości	532
	16.7. Zasadnicze różnice w stosunku do ustaw o podatku dochodowym . .	534
	16.8. Zadania	535
	Bibliografia	536
Rozdział 17.	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 23 „Koszty finansowania zewnętrznego” (MSR 23)	537
	<i>Tomasz Zielke</i>	
	17.1. Wprowadzenie	538
	17.2. Koszty finansowania podlegające aktywowaniu	538
	17.3. Dostosowywany składnik aktywów	543
	17.4. Reguły aktywowania	545
	17.5. Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości	547
	17.6. Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o podatku dochodowym	548
	17.7. Przykłady	549
	17.8. Zadania	551
	Bibliografia	554
Rozdział 18.	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 36 „Utrata wartości aktywów” (MSR 36)	555
	<i>Arleta Szadziewska</i>	
	18.1. Pojęcie utraty wartości	555
	18.2. Pomiar utraty wartości aktywów	560
	18.3. Wymagane ujawnienia na temat utraty wartości aktywów	578
	18.4. Zasadnicze różnice w stosunku do polskiego prawa bilansowego. . .	580
	18.5. Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o podatku dochodowym	586
	18.6. Zadania	586
	Bibliografia	589
Rozdział 19.	Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej 5 „Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży i działalność zaniechana” (MSSF 5)	591
	<i>Maciej Gierusz</i>	
	19.1. Wprowadzenie	591
	19.2. Aktywa trwale przeznaczone na sprzedaż – definicja	592
	19.3. Aktywa trwale przeznaczone na sprzedaż – wycena	595
	19.4. Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży – prezentacja	596
	19.5. Działalność zaniechana – zakres	597
	19.6. Działalność zaniechana – prezentacja	598
	19.7. Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości	600
	19.8. Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o podatku dochodowym	601
	19.9. Przykłady	601
	19.10. Zadania	609
	Bibliografia	611

Rozdział 20.	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 17 „Leasing” (MSR 17)	613
	<i>Maciej Gierusz</i>	
	20.1. Wprowadzenie	613
	20.2. Definicje	614
	20.3. Ujęcie księgowie leasingu finansowego u leasingobiorcy	626
	20.4. Ujęcie księgowie leasingu finansowego u leasingodawcy	631
	20.5. Leasingodawca będący producentem (leasing finansowy)	633
	20.6. Ujęcie księgowie leasingu operacyjnego	635
	20.7. Ujęcie księgowie leasingu zwrotnego	638
	20.8. Leasing nieruchomości	643
	20.9. Zmiany w klasyfikacji leasingu	643
	20.10. KIMSF 4 Ustalenie czy umowa zawiera „ukryty” leasing	644
	20.11. Ujawnienia	646
	20.12. MSSF 16 „Leasing”	647
	20.13. Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości.	651
	20.14. Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o podatku dochodowym	652
	20.15. Zadania	655
	Bibliografia	656
Rozdział 21.	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 2 „Zapasy” (MSR 2)	657
	<i>Marcin Michalak</i>	
	21.1. Pojęcie i zakres zapasów według MSR 2	657
	21.2. Wycena początkowa zapasów	659
	21.3. Metody wyceny rozchodu zapasów	677
	21.4. Wycena zapasów na dzień bilansowy	679
	21.5. Wymagane ujawnienia	682
	21.6. Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości.	682
	21.7. Zasadnicze różnice w stosunku do ustaw o podatku dochodowym . .	683
	21.8. Zadania	684
	Bibliografia	686

Część IV. Pomiar przychodów

Rozdział 22.	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 18 „Przychody” (MSR 18) . . .	687
	<i>Arleta Szadziewska</i>	
	22.1. Zakres i zasady ustalania momentu uznania przychodów	688
	22.2. Wycena przychodów ze sprzedaży	700
	22.3. Wymagane ujawnienia	702
	22.4. Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości.	703
	22.5. Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o podatku dochodowym	710
	22.6. Zmiany w definiowaniu i ujęciu przychodów wprowadzone przez MSSF 15	717
	22.7. Zadania	724
	Bibliografia	726

Rozdział 23.	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 11 „Umowy o usługę budowlaną” (MSR 11)	729
	<i>Sylwia Silska-Gembka</i>	
23.1.	Zakres umów o usługę budowlaną	729
23.2.	Pomiar przychodów i kosztów w trakcie roku obrotowego	734
23.3.	Ustalanie wyniku finansowego na moment bilansowy	738
23.4.	Wymagane ujawnienia	747
23.5.	Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości i KSR 3 „Niezakończone usługi budowlane”	749
23.6.	Zasadnicze różnice w stosunku do ustaw o podatku dochodowym	753
23.7.	Zadania	755
	Bibliografia	756

Część V. Rachunkowość instrumentów finansowych

Rozdział 24.	Instrumenty finansowe (MSR 32, MSR 39, MSSF 7)	759
	<i>Przemysław Czajor</i>	
24.1.	Zakres instrumentów finansowych	759
24.2.	Definicje instrumentów finansowych	764
24.3.	Klasyfikacja instrumentów finansowych	769
24.4.	Wycena aktywów i zobowiązań finansowych	783
24.5.	Usunięcie aktywów lub zobowiązań finansowych z bilansu (sprawozdania z sytuacji finansowej)	832
24.6.	Utrata wartości aktywów finansowych	839
24.7.	Rachunkowość zabezpieczeń	854
24.8.	Wymagane ujawnienia	881
24.9.	Zasadnicze różnice w stosunku do polskich regulacji rachunkowości	896
24.10.	Instrumenty finansowe a ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych	900
24.11.	Instrumenty finansowe według MSSF 9	902
24.12.	Zadania	946
	Bibliografia	948

Część VI. Wycena wybranych pozycji zobowiązań

Rozdział 25.	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe” (MSR 37)	949
	<i>Karolina Gościńskiak</i>	
25.1.	Przesłanki tworzenia rezerw w rachunkowości	950
25.2.	Pojęcie i klasyfikacja rezerw	951
25.3.	Ujmowanie rezerw	954
25.4.	Istota aktywów i zobowiązań warunkowych	960
25.5.	Wycena rezerw dla potrzeb sprawozdania finansowego	963

25.6.	Ujmowanie i wycena rezerw związanych z restrukturyzacją	967
25.7.	Wymagane ujawnienia	968
25.8.	Zasadnicze różnice w stosunku do polskiego prawa bilansowego . . .	969
25.9.	Zasadnicze różnice w stosunku do ustaw o podatku dochodowym . .	973
25.10.	Zadania	974
	Bibliografia	976
Rozdział 26.	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 19 „Świadczenia pracownicze” (MSR 19)	979
	<i>Karolina Gościniak</i>	
26.1.	Pojęcie świadczeń pracowniczych	980
26.2.	Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	981
26.3.	Świadczenia pracownicze po okresie zatrudnienia	987
26.4.	Inne długoterminowe świadczenia pracownicze	1000
26.5.	Świadczenia pracownicze z tytułu rozwiązania stosunku pracy . .	1002
26.6.	Wymagane ujawnienia	1003
26.7.	Zasadnicze różnice w stosunku do polskiego prawa bilansowego .	1003
26.8.	Zasadnicze różnice w stosunku do ustaw podatkowych	1005
26.9.	Zadania	1006
	Bibliografia	1007
Rozdział 27.	Międzynarodowy Standard Rachunkowości 12 „Podatek dochodowy” (MSR 12)	1009
	<i>Barbara Gierusz</i>	
27.1.	Zakres podatku dochodowego jako kategorii prawa bilansowego .	1009
27.2.	Identyfikacja różnic przejściowych	1010
27.3.	Ujęcie zobowiązań i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego	1015
27.4.	Wycena aktywów i zobowiązań z tytułu odroczonego podatku dochodowego	1017
27.5.	Ujmowanie bieżącego i odroczonego podatku dochodowego	1019
27.6.	Prezentacja i ujawnianie	1019
27.7.	Zasadnicze różnice w stosunku do ustawy o rachunkowości	1022
27.8.	Różnice w ujęciu i wycenie w stosunku do polskiego prawa podatkowego	1023
27.9.	Zadania	1023
	Bibliografia	1025
Rozwiązania zadań		1027